

FERENCZ-FEHÉR DOROTTYA

„Nem lehet mindennap félve”

**Kormányos Ákos: *Töredezettségmentesítés. Forum–FISZ, Újvidék–
Budapest, 2021***

Kormányos Ákos szépirodalmi megszólalásaiban már-már hivalkodóan nyers: *Paraván* című, 2019-es debütáló verseskötetének az abjekt határait súroló alapállását a *Töredezettségmentesítés*ben egy jelentősen visszafogottabb hangnem váltja fel, ám a szerző új szövegeiben továbbra is a kendőzetlenség nyelvi-érzelmi skáláin egyensúlyoz, nem könnyítve meg ezzel az olvasója dolgát. Ahogyan a kötetnyitó szövegben az akadályok sokaságát rejtegető „épületnek három bejárata v[an]” (7), úgy a Kormányos-kötet – tipográfiailag is jelölt – szerkezete sem csupán egyetlen irányból kínál megközelítési, egyúttal pedig azonosulási lehetőséget: egyrészt tehát a felnövekedéstörténetre felfűzött, a saját létállapot fizikai-lelki nehézségeit megfogalmazó, ezáltal a textus gerincét képező sík felől, másrészt a vallomásfragmentumok közé szabálytalanul beékel, a szövegegyüttesnek ezzel aritmikus pulzálást biztosító, mindemellett egymással polemizáló, úgynevezett külső és belső hangok szempontjából válik olvashatóvá.

A verseskötetek esetében kevésbé megszokott módon Kormányos Ákos egy előhangként, illetve magyarázatként is értelmezhető felütéssel indít, amelynek értelmében a virtuális adattárolás rendszerezéséért felelős defragmentálás folyamata ráolvasható az emberi életben megtapasztalt nehézségekkel való szembenézés és feldolgozás aktusaira. Az idegensége ellenére izgalmas címválasztás a szerző rendkívül erőteljes önreflektív szándékát hivatott hangsúlyozni, teszi mindezt egy kivételesen terhelt és tabuizált téma, a nem szokványosan funkcionáló, betegséggel küzdő test problémája – gyakran fájdalmas – körüljárásán keresztül. A töre-

dezettségmentesítés jelentésmezeje által jelzett elhatározás olyannyira markáns, hogy a kötetkompozíció kiteljesítésének alárendelve az egyes vallomástörödékek sem rendelkeznek önálló címmel. A 'másnak lenni' első személyben megszólaltatott alapélménye a korai gyermekkor idejétől kezdve összefonódik az én önmagáról alkotott képével („Hétéves voltam '99-ben [...] Én mindig arra gondoltam, / miattam fogunk lemaradni a többiektől” [14]), a *Verses vallomás* műfajmegjelölés részben mégis pontosításra szorul. A *Töredezettségmentesítés* leginkább csak formai szempontból utalható a (szabad)versek körébe: a szövegkorpusz fő szólamából kirajzolódó koherens narratívában egymástól megkülönböztethetetlenül olvad össze a megszólalás alanya és a vallomás hitelessége okán megkerülhetetlen biografikus én, ezért a szerző második kötetére – egy szokatlan képzettársítással élve – joggal tekinthetünk verses formába szedett, ám mégis valamiféle keserű csattanóra kihegyezett egypercesek gyűjteményeként is.

A *Parván* lapjairól visszaköszönő erőszakos, némelykor erőltetett maszkulin és medikalizált beállítódásnak ezúttal nyoma sincs. Kormányos kizárólag az ellenkező oldalra fókuszál, s a saját test megismerhetősége, illetve ennek elbeszélhetősége kérdéseit kifejtetlenül hagyva szabad utat nyit a legtöbbünk számára automatikus és evidens cselekvéssorozatok – például néhány lépcsőfok megtétele vagy egy ajtó kinyitása – nem konvencionális szemszögből történő, egyúttal hiperrealista ábrázolásának. A *Töredezettségmentesítés* fő szólamában ennek megfelelően olyan, javarészt negatív konnotációkat működtető érzések kerülnek a felszínre, mint az elesettség, a korlátok közé szorítottság, a kiszolgáltatottság, a magára utaltság, a tehetetlenség, az önzés és végső soron a szünni nem akaró (halál)félelem. Utólag a *Parván* egyes szövegei és részletei – mint a *Csípőcsont* [A balfasz, aki kitalálta, hogy / a szem a lélek tükre, / még nem látott csípőcsontot (28)] című háromsoros – is a *Töredezettségmentesítés*ben explicit módon kifejtett és középpontba állított saját, tökéletlen testtel való szembenézést dokumentáló, sallangmentes vallomás előre vetítéseként olvashatók. Kormányos első kötetében azonban az erotika szokványos lírai ábrázolásainak kereteit tudatosan (és nemritkán öncélúan) szétfeszítő provokatív képek és szólamok összességében még-

is ellehetetlenítik az én sztereotípiáktól mentes, hiteles önfeltárásának lehetőségét, és gyakran veszik igénybe a sérülékenységet verbális agresszióval leplező-álcázó mechanizmusokat. A *Töredezetségmentesítés* ezzel szemben éppen a korábbi öncélúság elhagyása, és a (vers)beszéd lecsupaszítása révén képes elemi erővel hatni olvasójára, s vezet be egy, a korábbinál sokkal igazabb intimitás terepére. Azzal pedig, hogy az épített környezet leggyakrabban megjelenő, hétköznapi elemei – lépcsők, korlátok, bejáratok, mosdók – tételeződnek nemritkán áthatolhatatlannak bizonyuló akadályként, Kormányos Ákos kötetében az emocionális feldolgozás mellett a fizikai korlátozottság szociális láthatóságának tabuját is megkísérlti feltörni.

Ebben a folyamatban válnak kulcsfontosságúvá a külső hang(ok)tól származó, a társadalom többségének alapállását tükröző, megsemmisítő erejű tömondatokba préselt vélekedések, amelyek az el nem fogadás leghétköznapibb, ezért váratlan erővel letaglózó példáivá emelkednek [„*Szeretnék már unokát, de nehogy neki szülj, / öröklődik a betegsége*” (31); „*Csak nekünk ne kelljen elfogadnunk*” (41); „*Ha megint őt hozod haza, inkább te se gyere*” (53)] [kiemelés az eredetiben]. Ezzel szemben a vallomást öszszességében valamelyest líraivá tevő megnyilatkozások kezdetben az én természetbe való kivonulásának ritka, önfeledt és harmóniát sugalló pillanatairól tudósítanak [„*Gyakran hallgatom / a fűszálakat, a fákat, a leveleket*” (23); „*Hallgatom a kukoricást, a napraforgókat / a termőföldeken*” (43)], a tér beszűkülésével azonban a figyelem csupán egyetlen szobanövényre koncentrálódik [„*Otthon a cserepes virágom hallgatom*” (41)], mely a következő belső reflexióban már a megszólalás alanyának létmetaforájaként jelenik meg [„*A cserepes virágom néha szégyelli saját létét*” (66)], és válik a belső ellenség metafizikai kifejeződésévé [„*Cserepes virágom gyökereit / égeti a cserép érintése. / Levelét megfojtja a táptalaj végeessége, / virágját megszorítja, / préseli a lét kerete*” (73)]. Míg azonban a belsőként tételezett hang a választott metafora kiteljesítése révén fel- és megoldást villant fel a kötet zárlatában [„*Cserepes virágom kiültettem [...] Ez még mindig az én cserepes virágom, / de a gyökerei ugyanúgy kapaszkodnak az élő földbe, / néha talán még jobban*” (78)], a fő szólalás utolsó szövegében ugyanez az önel fogadás és

fizikai feloldozás már nem érhető tetten, érvénytelenítve ezáltal a zárlat látszólagos optimizmusát: „Az álláskeresőben megjelöltem a / »megváltozott munkaképességű« rubrikát. / Kiderült, ez még csak tesztelésen van, nem éles verzió” (77). Kormányos Ákos könyvének további, és összességében még feloldhatatlanabb ellentmondással járó vonatkozása, hogy önmagukban szemlélve a cím nélküli, célzatosan fragmentumoknak tekintendő egységek csak kevés esetben képesek olyan intenzitásról tanúskodni, mint az átgondolt és az egyes hangsúlyokat kiemelő, koncepciójából kifolyólag jól működő kötetegész.